

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ
РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «ЛОГОДИДАКТИКА»**

Одеса 2021

Навчально-методичні рекомендації до практичних робіт з дисципліни «Логодидактика» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта. Спеціалізація «Логопедія в закладах дошкільної освіти». Одеса, 2021. 11 с.

Розглянуто на засіданні кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології
Протокол від 28 серпня 2021 року № 1

Схвалено науково-методичною комісією
Протокол від «27» вересня 2021 року № 1

Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського
Протокол від 30 вересня 2021 року № 2

Розробник:

Г. К. Кавиїна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Рецензенти:

Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Бикова С. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри філософії, політології, психології та права Одеської державної академії будівництва та архітектури.

Вступ Порухення мовлення вивчаються фізіологами, невропатологами, психологами, лінгвістами та ін. При цьому кожен розглядає їх під певним кутом зору у відповідності з цілями, завданнями і засобами своєї науки. Логодидактика розглядає розлади мовлення з позицій попередження і подолання засобами спеціально організованого навчання і виховання, тому її відносять до спеціальної педагогіки.

Мета навчальної дисципліни забезпечити загальну теоретичну та практичну підготовку магістрів у галузі науково обґрунтованої системи навчання, виховання дітей з порушенням мовлення, а також попередження мовленнєвих розладів, яка слугуватиме основою для їхньої практичної роботи.

Передумови для вивчення дисципліни. Навчальна дисципліна «Логодидактика» вивчається на основі теоретичних знань і практичних умінь, що студенти засвоїли із передбачених програмою базових курсів «Основи дефектології», «Логопедія», «Логоритміка», «Методика логопедичної роботи». Паралельно студенти мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Логопедична робота з дітьми раннього віку», «Інноваційні технології в логопедичній роботі» «Логопедичне консультування».

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН-15. Володіє знаннями про правові засади і норми інклюзії в системі дошкільної освіти; про права і обов'язки логопеда в системі дошкільної освіти, особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в умовах інклюзії.

ПРН-16. Володіє знаннями щодо етіології, симптоматики та класифікації психофізичних і мовленнєвих порушень. Володіє методами діагностики психофізичного і мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.

ПРН-17. Володіє знаннями і вміннями з планування та проведення консультування батьків (або інших законних представників дітей) щодо психологічного, корекційного та розвивального супроводу дітей з психофізичними та мовленнєвими порушеннями.

ПРН-18. Володіє методами логопедичної корекції в дітей дошкільного віку з вадами психофізичного і мовленнєвого розвитку; вміє визначати зміст, умови, методи, засоби профілактики порушень мовленнєвого розвитку; демонструє вміння використовувати різні види моніторингу ефективності корекційної роботи.

ПРН-19. Володіє вміннями застосувати освітні, реабілітаційні, інформаційно-комунікаційні технології у логопедичній роботі з дітьми, які мають порушення психофізичного і мовленнєвого розвитку в умовах ЗДО та інших закладів.

Здобувач вищої освіти:

- знає теоретичні і методологічні основи логопедії;
- визначає основні закономірності мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку;
- ідентифікує основні мовленнєві порушення в аспекті: етіології, симптоматики, класифікації, методи і прийоми логопедичного

обстеження і впливу, питання організації логопедичної допомоги.

Здобувач вищої освіти вміє:

- використовувати отримані знання для подальшого оволодіння професійною діяльністю за обраною спеціальністю;
- реалізовувати індивідуальний підхід до навчання і виховання дітей;
- визначати умови для профілактики та попередження порушень мовленнєвого розвитку у дітей;
- обґрунтовувати вплив порушень мовлення на загальний розвиток дитини.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти у контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність: здатність компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти, підготовки фахівців дошкільної освіти, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

- КЗ-1.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- КЗ-2.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- КЗ-3.** Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- КЗ-4.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- КЗ-5.** Здатність працювати в команді.
- КЗ-6.** Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Фахові компетентності спеціальні (ФК)

- КС-1.** Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.
- КС-2.** Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.
- КС-3.** Здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей раннього і дошкільного віку, зокрема, дітей з особливими освітніми потребами.
- КС-5.** Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.
- КС-9.** Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці.
- КС-10.** Здатність розробляти і реалізовувати дослідницькі та інноваційні проекти у сфері дошкільної освіти.

Тема 1 Принципи, форми і методи навчання дітей з порушенням мовленнєвого розвитку

Питання для обговорення

1. Предмет, завдання, методи курсу Логодидактика.
2. Надайте визначення поняттю «Логодидактика».
3. Шляхи реалізації загальнодидактичних принципів навчання дітей з порушенням мовленнєвого розвитку.
4. Розкрити поняття комплексності в логопедичному і виховному впливі. Назвати аспекти комплексної роботи при порушеннях мовлення. Навести приклади

Практичні завдання:

1. Підготуйте логопедичну карту обстеження дітей з порушенням мовленнєвого розвитку.
2. Розробіть анкету для батьків, яка допоможе уточнити стан їх зацікавленості у розвитку дитини, визначити їх потреби, з'ясувати чи задоволені вони корекційним процесом.

Література

1. Логопедія. Підручник, третє видання, перероблене та доповнене. За ред. М.К.Шеремет. К.: Слово, 2014. 672 с
2. Лапшин В.А., Пузанов Б.П. Основы дефектологии. М., 1991.
4. Рібцун Ю.В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс / Ю.В.Рібцун.К. Освіта України, 2011. 292 с.

Тема 2 Моторна алалія

Питання для обговорення

1. Коротко охарактеризувати основні напрямки логопедичної роботи з дітьми, що страждають на моторну алалію.
2. Особливості навчання дітей з моторною алалією

Практичні завдання:

1. Підготувати 5 ігор та 5 вправ для розвитку артикуляційної моторики, мовленнєвого дихання.

2. Дати порівняльну характеристику стану дитини з алалією і з розумовою відсталістю

Література

1. Логопедія. Підручник, третє видання, перероблене та доповнене. За ред. М.К.Шеремет. К.: Слово, 2014. 672 с.
2. Логопедія Підручник. 4-те видання, перероблене та доповнене.. За ред. Шеремет М. К. Видавничий Дім "Слово", 2015.

Тема 3. Сенсорна алалія

Питання для обговорення

1. Коротко охарактеризувати сенсорну алалію та основні напрямки логопедичної роботи з дітьми, що страждають на сенсорну алалію.
2. Указати ігри на розвиток уваги, сприйняття, пам'яті, які активізують мовленнєву діяльність дітей

Практичні завдання:

1. Розвиток імпресивного та експресивного мовлення в дітей алаліків.
2. Перелічити основні напрями роботи над складовою структурою слів.

Література

1. Синьов В.М., Коберник Г.М. Основи дефектології: навчальний посібник / В.М. Синьов, Г.М. Коберник .К.: Вища школа., 1994. 143с.
2. Филичева Т.Б., Чевелева Н.А. Логопедическая работа в специальном детском саду. М., 1987.
3. Хрестоматія по логопедії / За ред. М.К. Шеремет. К., 2005

Тема 4 Етіологія і класифікація афазії. Характеристика дітей із ЗНМ

Питання для обговорення

1. Специфіка корекційно-педагогічної роботи при різних формах афазії
2. Дати психолого-педагогічну характеристику дітей із загальним недорозвиненням мовлення (1, 2, 3 рівень).

Практичні завдання:

1. Дати визначення алалії й афазії у дітей. Порівняти ці порушення. Який структурний компонент мовлення тут переважно порушений?
2. Розкажіть як комплектуються групи дітей у логопедичному дошкільному навчальному закладі. Як враховується рівень розвитку мовлення, діагноз, вік дитини

Література

1. Логопедія. Підручник для студ. вищ. навч. закл., які навч. за спец. "Дефектологія" / М. К. Шеремет, В. В. Тарасун, С. Ю. Конопляста [et al.] ; за ред. М. К. Шеремет. 3-тє вид., переробл. та доповн. К. : Слово, 2013. 666 с.

Тема 5 Методика корекційної роботи дітей із ЗНМ

Питання для обговорення

1. Перелічити напрями логопедичної роботи з дітьми з загальним недорозвиненням мовлення 2 рівня.
2. Назвати основні етапи формування мовлення при загальному недорозвиненні мовлення 3 рівня.

Практичні завдання:

1. Підготуйте 5 логопедичних вправ з використанням пісочної терапії.
2. Підготуйте 5 ігор та 5 вправ на розвиток дрібної моторики.

Література

1. Логопедія. Підручник для студ. вищ. навч. закл., які навч. за спец. "Дефектологія" / М. К. Шеремет, В. В. Тарасун, С. Ю. Конопляста [et al.] ; за ред. М. К. Шеремет. 3-тє вид., переробл. та доповн. К. : Слово, 2013. 666 с.

Тема 6 Навчання і виховання дітей із ФФНМ

Питання для обговорення

1. Дати визначення поняттям фонетико-фонематичні порушення мовлення й загальне недорозвинення мовлення.
2. Чим викликана необхідність педагогічної класифікації порушень мовлення у дітей?

Практичні завдання:

1. Продемонструвати підготовлені ігри та ігрові вправи з розвитку фонетичного та фонематичного слуху у дітей з мінімальними розладами слухової функції
2. Проаналізувати відеоматеріали, визначити особливості роботи з постановки й автоматизації звуків мовлення, розвитку слухової уваги і слухового сприймання, розвитку словника та граматичного ладу мовлення дітей з порушеннями слуху Схарактеризувати роботу спеціаліста (за відеоматеріалами)

Література

1. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей. Монографія. / Н.С. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. 200 с
2. Малярчук А.Я., Урбанская Л.П., Белоусова Е.И. Методические рекомендации по организации логопедической работы с детьми, имеющими фонетико-фонематические нарушения речи. Часть I. Свистящие и шипящие звуки. / А.Я. Малярчук, Л.П.Урбанская, Е.И. Белоусова К. РУМК Министерство народного образования УССР, 1988. 124 с.
3. Соботович Е.Ф. Методика выявления речевых нарушений у детей и диагностика их готовности к школьному обучению / Евгения Фёдоровна Соботович. К., 1998

Тема 7 Визначення заїкання.

Питання для обговорення

- 1.Визначити конкретні задачі обстеження заїкання у дитини.
- 2.Охарактеризувати основні етапи комплексного методу усунення заїкання.
- 3 Дати загальну характеристику заїкання як складного психофізичного порушення.

Практичні завдання:

- 1.Розкрити методику подолання заїкання в дітей у процесі зображувальної діяльності(мет. Чевельової Н. А.).
2. Розповісти, як відбувається профілактика затяжних форм заїкання у дітей.
3. Зміст і специфіка методики С. А. Миронової з подолання заїкання у дітей дошкільного віку.

Література

1. Бегас, Л. Д. Корекція заїкання дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності : автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / Л. Д. Бегас ; наук. кер. І. С. Марченко ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2016. 16 с.
2. Літовченко О. В. Сучасні підходи до комплексної психокорекційної роботи з подолання заїкання у дошкільників / О. В. Літовченко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2019. № 3 (128). С. 104-109

Тема 8 Діслалія. Визначення рінолалії , напрямки роботи.

Питання для обговорення

- 1.Розкрити класифікацію порушень звуковимови.

2. Дати характеристику функціональної і механічної дислалії. Відзначити причини її виникнення.

3. З яких розділів складається післяопераційна логопедична робота з ринолаліками.

4. Пояснити чим, за змістом, відрізняється післяопераційна логопедична робота від доопераційної?

Практичні завдання:

1. Яка логопедична документація ведеться в спеціалізованому мовному дошкільному навчальному закладі?

2. Розкрити основні задачі до операційної роботи логопеда з дітьми при ринолалії.

3. Зробіть порівняльну характеристику дітей з ринолалією та дітей, які мають дизартрію і алалію.

Література

1. Дислалія [навчальний посібник] / М. К. Шеремет, О. В. Ревуцька. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 160 с

2. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринолалія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М. К. Шеремет, І. В. Мартиненко. К. : КНТ, 2008. 380 с.

Тема 9 Визначення дизартрії Питання для обговорення

1. Дайте загальну характеристику дизартрії.

2. В чому полягає різниця дизартрії від дислалії та алалії?

3. Розкрийте класифікацію дизартрії.

Практичні завдання:

1. Перелічити принципи логопедичної роботи з усунення дизартрії

2. Назвіть основні клінічні ознаки дизартрії.

Література

1. Савченко М. А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / М. А. Савченко. Тернопіль: Навчальна книга, 2007. 160 с.

2. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. К. : Літера ЛТД, 2006. 128 с

3. Кисличенко В. А., Сорочан Ю.Б. Логопедія з історією логопедії. Частина 2 : навчально-методичний посібник для студентів III курсу спеціальності «Корекційна освіта. Логопедія» (розділи «Дизартрія», «Порушення темпу мовлення несудомного характеру» та «Заїкання»). Миколаїв : МНУ ім. В.С. Сухомлинського, 2017. 134 с.

Тема 10 Напрямки корекційної роботи Питання для обговорення

1. Охарактеризувати основні напрями обстеження мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.
2. Назвати в яких установах надається логопедична допомога дітям з мовленнєвою патологією.
3. Етапи корекційної роботи над неправильним звуком.

Практичні завдання:

1. Інформаційні та інноваційні технології в логопедичній роботі. Наведіть приклади.

Література

1. Логопедія. Підручник для студ. вищ. навч. закл., які навч. за спец. "Дефектологія" / М. К. Шеремет, В. В. Тарасун, С. Ю. Конопляста [et al.] ; за ред. М. К. Шеремет. 3-тє вид., переробл. та доповн. К. : Слово, 2013. 666 с.
2. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід: метод. посібник//О.Пометун, Л.Пироженко. К., 2004.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Контрольна робота № 1 з дисципліни «Логодидактика»

В.І

1. Предмет, завдання та історія становлення корекційної педагогіки.
2. Причини мовленнєвих порушень.
3. Логопедична допомога дітям в Україні.

Контрольна робота № 1 з дисципліни «Логодидактика»

В.ІІ

1. Галузі корекційної педагогіки.
2. Корекційна робота з розвитку лексичної сторони мовлення.
3. Перші нагадування про мовленнєві розлади у літературних пам'ятках Стародавнього Сходу та Азії

Контрольна робота № 2 з дисципліни «Логодидактика»

В.І

1. Загальні й специфічні закономірності розвитку осіб з психофізичними вадами.
2. Класифікація мовленнєвих порушень.
3. Особливості формування граматичної сторони мовлення дітей дошкільного віку із ПМР.

Контрольна робота № 2 з дисципліни «Логодидактика»

В. ІІ

1. Основні типи затримки психічного розвитку та їх психолого-педагогічна характеристика.
2. Особливості використання наочності у роботі з дошкільниками із ЗНМ.
3. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни